

رتبه اکتسابی بانک توسعه صادرات ایران در یک نگاه

◆ اداره مدیریت ریسک

- بانک به منظور نظارت و ایجاد فرآیند گزارش دهی مطابق با استانداردها و رویه های بانکی یک واحد کنترل داخلی نیز ایجاد کرده است. بانک توسعه صادرات ایران در نظر دارد در راستای اجرای رهنمودهای کمیته بازل ۲ گام هایی بردارد. اما ارزیابی نحوه پیاده سازی و بکارگیری این رهنمودها که توسط بانک مرکزی ج.ا.ایران در حال پیگیری است، هنوز در مراحل ابتدایی می باشد. هر چند بانک مرکزی ایران کمیته ای را به منظور بازنگری رویه های مدیریت ریسک در سیستم بانکی ایجاد کرده است.

- سیستم مدیریت ریسک بانک توسعه صادرات ایران سیستمی با فرآیند بهبود مستمر می باشد که طبق استانداردهای بین المللی در حد قابل قبولی به فعالیت می پردازد.

ریسک اعتباری

- بانک سیستم رتبه بندی داخلی را در اواخر سال ۲۰۰۷ به کار گرفته است. این سیستم شامل ۱۰ رتبه از AAA (بهترین حالت) تا D (بدترین حالت) می باشد. برای هر مشتری رتبه بندی شده یک حد اعتباری پیشنهاد می شود که در این حد به عنوان شاخصی برای تصمیم گیری در خصوص میزان اعتبار تخصیصی به مشتری محسوب می گردد. لازم به ذکر است این رتبه بندی بر اساس صورت های مالی حسابرسی شده مشتریان انجام می گیرد. بهبود سیستم رتبه بندی در راستای برآوردن الزامات بازل ۲ از برنامه های اداره مدیریت ریسک می باشد.

- بانک دارای ریسک تمرکز می باشد. به گونه ای که در دسامبر ۲۰۰۷ بیست مشتری کلان اعتباری بانک حدود ۴۳٪ تسهیلات اعطایی و تعهدات زیر خط را به خود اختصاص داده اند. این رقم در مارس ۲۰۰۷ حدود ۳۹٪ بوده است. بزرگترین مشتری بانک ۹/۶٪ کل تسهیلات و تعهدات را دریافت کرده که این رقم معادل ۳۰/۷٪ حقوق صاحبان سهام بانک می باشد.

- به استثنای تسهیلات اعطایی به شرکت های دولتی، تسهیلات اعطایی به شرکت هایی که بانک سهامدار عمده در آن شرکت ها محسوب می شود بالغ بر ۱۶ میلیارد ریال می باشد. این مبلغ معادل ۰/۶٪ حقوق صاحبان سهام در پایان دسامبر ۲۰۰۷ بوده که مبلغ پایینی است.

سایر دارایی های درآمدزا

دارایی های درآمدزا حدود ۳۴/۵٪ از کل دارایی ها بانک را در اسفند ۱۳۸۵ شامل می شود که عمده آن (حدود ۸۲٪) مربوط به عملیات بین بانکی با بانک های داخلی بوده و بخش کوچکی از آن به ریال بوده و بیشتر حساب ها به ارزهای خارجی نزد بانک های ایرانی بوده است. نزدیک به نیمی از سپرده های بین بانکی مربوط به ۵۰۰ میلیون دلار از ۷۵ میلیارد دلاری است که از محل صندوق ذخیره ارزی به بانک تخصیص داده شده است. نزدیک به دو سوم کل سپرده های بین بانکی سپرده های مدت دار نزد سایر بانک ها می باشد و حساب هایی که به منظور تامین وجه اعتبارات اسنادی داخلی و خارجی مورد تقاضای بانک ها می باشد. سرمایه گذاری در شرکت های وابسته جمعاً ۱۴۴/۱ میلیارد ریال (پس از کسر ذخایر) بوده است که شامل: شرکت کارگزاری (که ۱۰٪ سهام آن متعلق به بانک است) ۱۲۵ میلیارد ریال، شرکت صرافی بانک توسعه صادرات ایران (که ۷۰٪ سهام آن متعلق به بانک است) ۱۰/۵ میلیارد ریال و شرکت بیمه صادرات و سرمایه گذاری (۵٪ سهام) ۹۳ میلیارد ریال می باشد. به علاوه بانک توسعه صادرات ایران در سال ۱۳۸۴، ۴۹٪ از سهام شرکت دشت نشاط را به ازای بدهی های شرکت در اختیار گرفته است. تعهدات مربوط به اقلام زیر خط تراز نامه در اسفند ۲،۱۳۸۵

آخرین نتایج رتبه بندی بانک توسعه صادرات ایران توسط موسسه فیچ بر اساس اطلاعات دوره ۰۷-۲۰۰۶:

Foreign currency	
Long - Term IDR	B+
Short - Term IDR	B
Sovereign Risk	
Foreign Long - Term IDR	B+
Local Long - Term IDR	B+

اهم نظرات موسسه فیچ در ارتباط با بانک توسعه صادرات ایران به شرح زیر می باشد:

- بانک توسعه صادرات ایران یک بانک دولتی و تمام سرمایه آن متعلق به دولت است.
- بانک توسعه صادرات ایران در زمینه تامین مالی صادرات غیرنفتی در ایران پیشرو است.
- خالص درآمد بهره اصلی ترین منبع درآمد بانک به شمار رفته و از رشد مستمر برخوردار است.
- مدیریت هزینه در بانک از کارایی لازم برخوردار می باشد.
- میل پذیرش ریسک بانک پایین می باشد.
- تسهیلات اعطایی به مشتریان دارای تمرکز بالایی است.
- سیستم ها و کنترل های مدیریت ریسک دارای فرآیند بهبود مستمر بوده و طبق استانداردهای بین المللی در حد قابل قبولی می باشد.
- بنیه سرمایه بانک بسیار قوی بوده و بانک از نقدینگی بالایی برخوردار می باشد.

۱- موارد قابل توجه در خصوص رتبه بانک توسعه صادرات ایران

- رتبه IDR کوتاه مدت و بلندمدت و رتبه بندی حمایتی بانک توسعه صادرات ایران بیانگر حمایت بالقوه ای است که دولت از این بانک به عمل می آورد و رتبه شخصی بانک منعکس کننده موقعیت پیشرو این بانک در تامین مالی صادرات غیرنفتی، سودآوری قابل قبول، توجیه پذیر بودن از نظر هزینه ها و نسبت های خوب سرمایه می باشد. این رتبه همچنین نشان دهنده کیفیت ضعیف و نامطلوب دارایی های بانک و نیز دشواری های انجام فعالیت های بانکی در ایران می باشد.

- نرخ رشد و امها در سال ۰۷-۲۰۰۶ به ۹٪ کاهش پیدا کرده است و این امر به علت رویکرد گزینشی بانک در انتخاب طرح هایی بوده که توازن ریسک و بازده معقول تری داشته اند.

- وضعیت سرمایه بانک بسیار مساعد می باشد. نسبت های سرمایه پایه و کل بر اساس استانداردهای بانک مرکزی ج.ا.ایران در دسامبر ۲۰۰۷ به ترتیب معادل ۸۴٪ و ۸۷/۳٪ بوده است. علت بالا بودن این نسبت ها و جو اختصاص داده شده از محل صندوق ذخیره ارزی (۷۵ میلیارد دلار) می باشد، که این مبلغ به سرمایه بانک تبدیل شده است. ضمن اینکه قبل از این افزایش سرمایه نیز نسبت های سرمایه پایه و کل بانک در حد قابل قبولی بوده است. این نسبت ها در مارس ۲۰۰۷ به ترتیب ۲۷۳٪ و ۲۵/۵٪ بوده است.

۲- مدیریت ریسک

- میل پذیرش ریسک بانک پایین است.

- با توجه به تغییرات ساختاری ایجاد شده در سال ۰۷-۲۰۰۶ اداره مدیریت ریسک در حال حاضر تحت نظارت مستقیم مدیریت عامل بانک فعالیت می نماید.

◆ بانک توسعه

صادرات ایران در
زمینه تامین مالی
صادرات غیر نفتی
در ایران پیشرو
است

توسعه صادرات

سال یازدهم - شماره ۷۰

ادبیهشت ۱۳۸۷

۳۴۵ میلیارد ریال می باشد که عمدتاً مربوط به اعتبارات اسنادی (۲۸٪) و ضمانتنامه‌ها (۳۳٪) بوده است. بقیه تعهدات عمدتاً شامل خطوط اعتباری دریافت شده از محل صندوق ذخیره ارزی است که از طرف دولت تضمین شده است (۱۷٪) و اوراق مشارکت دولتی که بانک به عنوان نماینده دولت به فروخته است (۱۲٪).

ریسک بازار

بانک توسعه صادرات ایران در بخش مسکن و مستغلات فعالیت نمی کند. عملیات خزانه داری بانک شامل امور سرمایه گذاری، نقدینگی، عملیات و پوزیشن ارزی و تامین نیازهای مشتریان می باشد. عملیات و پوزیشن ارزی معرف مهمترین ریسک بازار است. بانک تنها از ابزار مشتقه محدودی استفاده می نماید لیکن سعی می کند تا مرزهای بهینه را رعایت نماید. حداکثر وضعیت باز ارزی مجاز تعیین شده توسط بانک مرکزی ج.ا.ایران ۳۰٪ سرمایه پایه می باشد. در سال ۷-۲۰۰۶ میانگین وضعیت باز ارزی ۳۵ میلیون دلار، برابر با ۹٪ سرمایه پایه بوده است. وضعیت ارزی به صورت روزانه نظارت می شود. مهمترین ارزها عبارتند از یورو، پوند انگلیس، فرانک سوییس و درهم امارات. با توجه به سیستم نرخ سود ثابت برای تسهیلات و سپرده‌های داخلی (ریالی) در ایران و حاشیه سود پایین (تفاوت ناچیز نرخ سود سپرده‌ها و تسهیلات)، به همراه سپرده‌های بدون سود (حساب‌های قرض الحسنه پس انداز و جاری)، ریسک نرخ بهره در بانک از اهمیت چندانی برخوردار نیست. از سوی دیگر تغییرات در نرخ‌های سودی که توسط بانک مرکزی ج.ا.ایران ابلاغ می شود برای تسهیلات و سپرده‌های جدید اعمال می گردد.

بانک ریسک ارزهای خارجی را به صورت هفتگی و با استفاده از روش Value-at-Risk (VaR) با سطح اطمینان ۹۹٪ و دوره ۱۰ روز بر اساس داده‌های تاریخی ۲ ساله، اندازه گیری می کند. در سال ۷-۲۰۰۶ میانگین و حداکثر VaR برای بانک به ترتیب ۹/۹ میلیون دلار و ۲۰/۲ میلیون دلار، برابر با ۲/۱٪ و ۴/۲٪ سرمایه بوده است. در حال حاضر بانک محدودیت‌هایی را برای VaR اعمال نمی نماید لیکن با استفاده از نتایج حاصله می توان در آینده محدودیت‌های خاصی را تعیین نمود. بررسی عملکرد گذشته هیچ تخطی از مرزهای بحرانی در رابطه با VaR را در طول دوره نشان نداده است. بانک همچنین مترصد است از مومن تنش و سنجش ریسک نرخ بهره را بکار برد.

ریسک عملیاتی

ریسک عملیاتی در بانک به نظر کم می آید و ممکن است با گسترش برنامه‌های خارجی افزایش یابد. بانک در سال ۷-۲۰۰۶ هیچ زبانی را که مربوط به ریسک عملیاتی باشد در هیچ کدام از شعبه‌های خود گزارش نداده است. بانک توسعه صادرات ایران مدلی را برای اندازه گیری، مدیریت و کنترل بهتر ریسک‌های عملیاتی که از خطا و اشتباهات انسانی، اشتباهات IT، کلاهبرداری و سوءاستفاده و فجایع طبیعی منتج می شود را در نظر گرفته است. در نظر است ریسک عملیاتی در چارچوب رهنمودهای بازل ۲ اندازه گیری شود و سیاست‌های مربوط به ریسک عملیاتی و استانداردهای داخلی را توسعه داده و برنامه‌ای برای محاسبه، کنترل و گزارش برای واحدهای مختلف بانک طراحی گردد. بانک همچنین توجه خود را بر روی قوانین مالی و مقررات ضد پول شویی بیشتر نموده است. لازم به ذکر است واحد حقوقی بانک نیز کلیه مدارک قانونی را تایید می نماید.

۳- منابع مالی و سرمایه

منابع مالی

جداً از منابع مالی که توسط دولت تامین شده، سپرده‌های مشتریان ۳۹٪، منابع غیر سرمایه‌ای بانک را تشکیل می دهد. در اسفند ۱۳۸۵، ۷۰٪ سپرده‌های مشتریان در قالب حساب‌های

جاری و وثایق مربوط به اعتبارات اسنادی و ضمانتنامه‌ها بوده است. طبق اطلاعات اسفند ۱۳۸۵ حدود ۲۳٪ از کل سپرده‌ها به سپرده‌های مدت دار اختصاص یافته است. همچنین تقریباً ۶۱٪ از کل سپرده‌ها به صورت ارزی می باشد که ۷۴٪ به یورو و مابقی به دلار و سایر ارزها می باشند. تنها سپرده‌های ریالی مدت دار در تامین مالی برای تسهیلات مشارکتی استفاده می شود و در زیان مشارکت ندارند. در اسفند ۱۳۸۵ سپرده‌های مشتریان از تمرکز بالایی برخوردار بوده است بطوری که ۲۰٪ مشتری عمده بانک حدود ۱۳٪ کل سپرده‌ها را پوشش می دهند (بزرگترین آن ۷٪ سهم کل سپرده‌ها را به خود اختصاص داده است).

بدهی‌های بلندمدت جمعاً ۵۵٪ از منابع مالی غیر سهامی در اسفند ۱۳۸۵ بوده است. این مقدار شامل منابع مالی ارزی مربوط به صندوق ذخیره ارزی است که برای تامین مالی طرح‌های صادراتی مورد استفاده قرار می گیرد و نزدیک به دو سوم آن در سال ۷-۲۰۰۶ تامین شده و در نهایت در قالب افزایش سرمایه به منابع سرمایه‌ای بانک افزوده شده است.

تراز منابع مالی غیر سرمایه‌ای بطور اخص مربوط به سپرده‌های بین بانکی از بانک‌های داخلی، منابع مالی مربوط به قبولی اسناد برات و وصولی، حواله‌های ارزی یا مانده حساب‌های مربوط به بانک مرکزی و سایر بانک‌ها می باشد. بانک توسعه صادرات ایران هیچگونه اوراق بهادار داخلی و باین المللی منتشر نموده است و با توجه به مقدار سرمایه بسیار بالای خود برنامه‌ای نیز برای انتشار آن در آینده نزدیک ندارد.

نقدینگی

بانک سررسید دارایی‌ها و بدهی‌های خود را بطور روزانه به منظور اطمینان از کافی بودن نقدینگی کنترل می نماید لیکن در نظر دارد مدل‌های پیشرفته‌تری را بدین منظور معرفی و استفاده نماید. بانک از یک شکاف نقدینگی مثبت بالایی در اسفند ۱۳۸۵ برخوردار بوده است. نسبت تسهیلات به سپرده‌ها در اسفند ۱۳۸۵ کاهش یافته اما در سطح بالای ۲۰۹٪ باقی مانده است.

سرمایه

نسبت سرمایه به دارایی‌های موزون شده به ریسک بانک در حد قابل قبول ۲۷۳٪ می باشد. نسبت‌های سرمایه پایه و سرمایه کل قانونی به ترتیب برابر با ۲۷۳٪ و ۲۵۵٪ بوده است. لازم به ذکر است بر اساس دستورالعمل بانک مرکزی ج.ا.ایران وزن ریسک مطالبات از دولت صفر در نظر گرفته می شود. سرمایه تکمیلی شامل ذخیره دارایی‌های ثابت (۴۵۱ میلیارد ریال)، ذخایر عمومی مطالبات سوخت شده (۱۶۴ میلیارد ریال) و به دنبال آن تبدیل بدهی به سرمایه (۱۰۰ میلیارد ریال). بانک سرمایه دوگانه (بدهی بلندمدت که قابل تبدیل به سرمایه باشد) ندارد. سرمایه پایه بانک و نسبت کفایت سرمایه ماهانه محاسبه و به هیات مدیره، وزارت امور اقتصادی دارایی و بانک مرکزی گزارش داده می شود. بانک ۴۰٪ از درآمد خالص تعدیل شده سهم سود خود را به دولت پرداخت می کند (سال ۱۳۸۵: ۲۷۶ میلیارد ریال، سال ۱۳۸۴: ۱۶۴/۵ میلیارد ریال، سال ۱۳۸۳: ۱۰۶/۹ میلیارد ریال).

در مهر ماه ۱۳۸۶ از محل منابع صندوق ذخیره ارزی مجموعاً ۷۵ میلیارد ریال دلار (که شامل ۵۰۰ میلیون دلار منابع بلندمدت می شود) منجر به افزایش سرمایه بانک شد که سرمایه بانک را به حدود ۲ میلیارد دلار رساند (شامل یورو، ریال و دلار آمریکا). این موضوع به طور قابل توجهی نسبت سرمایه پایه و سرمایه کل قانونی را به ترتیب تا حد بسیار بالای ۷۸۷٪ و ۸۷۶٪ تقویت کرده است. این موضوع ظرفیت بانک را برای حمایت از تسهیلات برای طرح‌های مهم و به دست آوردن سهم بازار افزایش داده است. با توجه به دولتی بودن و اهمیت بانک برای بخش صادرات، فیچ استیپات می کند که دولت ایران سرمایه بیشتری را نیز در صورت نیاز برای بانک تامین خواهد نمود. ■

تأمین

مالی طرح‌های

بین المللی از

جمله

اعتبارات

خریدار و

صدور خدمات

فنی و

مهندسی

توسط

صندوق

ضمانت

صادرات بیمه

می شوند